

ที่มา: ศิวกร หวังเผ่าพันธุ์. (2565, 17 กรกฎาคม). <https://www.facebook.com/kewongear/photos/pb.100070592526874.-2207520000/5316222918426587/?type=3>

จาก “โรงพระกินผัก” สู่ “ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง”¹

From “Khin Phak Shrine” to “Kew Ong Yeah Shrine, Trang Province”

โดย: เจษฎา นิลสงวนเดช²

สาระสังเขป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงประวัติและความเป็นมาของศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง และวิเคราะห์ปีที่สร้างศาลเจ้า ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการเข้าร่วมในประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ทางศาลเจ้าได้จัดขึ้น เช่น ประเพณีถือศีลกินผัก วันเทวสมภพ-วันบรรลุนครของเทพเจ้า หรือแม้กระทั่งการกินผักเดือน 9 ของศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังความศรัทธาที่มีต่อพระกิวอ่องไต่เต่ ทั้งยังผสมผสานระหว่างธรรมเนียมปฏิบัติตามแบบฉบับดั้งเดิม ความเชื่อทางคติเต๋าและศาสนาพุทธมหายานได้อย่างลงตัว ผลจากการศึกษา พบว่า ประวัติศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง หากแต่ไม่ได้จดบันทึกไว้เป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูลที่มีในปัจจุบันเป็นเพียงการจดบันทึกจากประวัติศาสตร์มุขปาฐะ (Oral History) เรียบเรียงขึ้นจากคำบอกเล่าของผู้คนในพื้นที่ ทั้งกรรมการศาลเจ้าอาวุโส ร่างทรงอาวุโส และผู้สนใจศึกษา เนื้อหาอุดมไปด้วยความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าจีนตามความเชื่อพื้นบ้านและคติเต๋า สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อองค์พระกิวอ่องไต่เต่ สาธุชนต่างกล่าวกันว่าศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงออกให้เห็นในลักษณะของการประกอบพิธีกรรมโบราณอันศักดิ์สิทธิ์ การกราบไหว้ขอพรเทพเจ้า การบูชาบนบานศาลกล่าว การเข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผักประจำปี เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติและประเพณีท้องถิ่น ผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ต่างมีความรู้สึกว่ามีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ องค์พระกิวอ่องไต่เต่ทรงคุ้มครองและอำนวยพรให้ครอบครัวของตนร่มเย็นเป็นสุข ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยจึงเป็นที่พึ่งทางใจของสาธุชนผู้ที่มีความศรัทธาอย่างเต็มเปี่ยมไม่เสื่อมคลาย

คำสำคัญ: จังหวัดตรัง พระกิวอ่องไต่เต่ โรงพระกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย

This article aims to inform the history and background of Kew Ong Yeah Shrine, Trang Province, as well as to retrieve the year of establishment of this shrine. The researcher investigated and did the fieldwork for data collection by doing surveys, participant and non-participant observation, including formal and informal interviews with the targeted population. The researcher also participated in local customs and rituals organized by the shrine, for example, the vegetarian tradition, the commemoration or the birth and the enlightenment of gods, or even the annual vegetarian festival held in the ninth month according to the lunar calendar organized by Kew Ong Yeah Shrine, which reflects the strong belief and faith of laypersons towards Kiu Hong Tai Te as well as the harmonious combination of traditional practices between Taoism and Mahayana Buddhism. Findings of this study show that the history of Kew Ong Yeah Shrine is very interesting, but it was not recoded in written evidence. The data remained nowadays appear only in the form of oral history record composed by the story telling of local people, such as the senior shrine committee, senior mediums, and people interested in its history. It is abundant in the faith of Chinese gods based on folk beliefs and Taoism beliefs reflecting the faith towards Kiu Hong Tai Te. Laypersons stated that this is a sacred shrine the holiness of which has been shown by holding its ancient sacred rituals, paying homage and making pledges to the God, and participating in yearly vegetarian festival as well. Later, these practices become traditions and local customs. People having faith towards Kew Ong Yeah Shrine feel that they have the spiritual anchor and Kiu Hong Tai Te has protected them from insecurity and also blessed them and their family for security and happiness. This makes their lives smooth and successful in their careers. From all these reasons, Kew Ong Yeah Shrine has always been the spiritual anchor of laypersons whose strong faith has never been disappeared.

Keywords: Kew Ong Yeah Shrine, Kiu Hong Tai Te, Khin Phak Shrine, Trang Province

บทนำ

จังหวัดตรังมีร่องรอยวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างไทยกับจีนให้เห็นมากมาย เนื่องจากในอดีตชาวจีนอพยพเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานและค้าขายเป็นจำนวนมาก จนได้มาแต่งงานกับคนพื้นถิ่นตรัง ขณะเดียวกันได้นำเอาวัฒนธรรมจากแผ่นดินจีนเข้ามาด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี แต่ที่เห็นได้ชัดเด่นที่สุดก็คือ “ประเพณีถือศีลกินผัก” จนทำให้เกิดความความผูกพันและศรัทธาต่อเทพเจ้าจีน ทำให้มีศาลเจ้าจีนมากมายในจังหวัดตรัง เป็นที่เคารพศรัทธาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนตรังจนถึงทุกวันนี้

หากจะกล่าวถึงจุดเริ่มต้นการกินเจของชาวจีนในจังหวัดตรัง ชาวจีนฮกเกี้ยนจะเรียกว่า “เจียะฉ่าย” (食菜) ชาวจีนแต้จิ๋วบางส่วนจะเรียก “เจียะแจ” (食齋) แต่ถ้าเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่มักจะเรียกว่า “กินผัก” เมื่อจัดเป็นงานประเพณีก็จะเรียกว่า “งานพระกินผัก” และเรียกศาลเจ้าที่จัดงานว่า “โรงพระกินผัก” จากการรวบรวมเอกสารข้อมูลทำให้ทราบว่า ประเพณีนี้มีมาตั้งแต่ก่อนการสร้างตัวเมืองที่กั้นตั้ง ขณะนั้นกั้นตั้งยังไม่เป็นชุมชน ชาวจีนได้ตั้งหลักปักฐานที่ย่านชื่อ ท่าจีนและทับเที่ยง ในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี เข้ารับตำแหน่ง

ในปี พ.ศ. 2433 ท่านได้ดำเนินการพัฒนาเมืองตรังทุกด้าน โดยมุ่งหมายจะทำให้เป็นเมืองค้าขาย เริ่มด้วยการย้ายเมืองจากตำบลควนธานีไปตั้งที่ตำบลกันตัง และดำเนินการได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2436 (สุนทรียสังข์ยุทธ์, 2559) ครั้นอดีตกันตังเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งทางฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำ ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2436-2458 กล่าวไว้ เมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสเมืองตรังในยุคนั้น เมืองกันตังเป็นเมืองที่เจริญมีกลุ่มชนชาวจีนอาศัยอยู่มาก โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งส่วนหนึ่งอพยพมาจากมลายู ปีนัง สิงคโปร์ และจีนแผ่นดินใหญ่ จังหวัดตรังตามสภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ริมฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย และยังเป็นหัวเมืองที่ชายทะเลมีท่าเทียบเรือเก่าแก่สมัยก่อนมีเรือสำเภา เรือกำปั่น ติดต่อการค้าขายกับต่างประเทศและมีแม่น้ำตรังไหลผ่านตัวจังหวัดตรังลงสู่ทะเลอันดามัน ซึ่งเรียกกันว่า “ปากน้ำกันตัง” ชาวจีนเข้ามาค้าขาย ชาวบ้านปลูกพริกไทยส่งไปขายถึงเกาะปีนัง ท่านเป็นผู้พัฒนาเมืองตรังให้เจริญรุ่งเรือง จนได้รับสมญานามจากชาวตรังว่าเป็น “เจ้าแห่งการพัฒนา” เนื่องจากเป็นผู้วางรากฐานความเจริญให้กับเมืองตรังมากมาย

เมื่อเมืองกันตังเจริญรุ่งเรือง จึงเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับชาวจีนอพยพ ชาวจีนในมณฑลฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ไหหลำ และเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ทะเล ได้เริ่มอพยพออกจากประเทศจีนโดยทางเรือเพื่อเสาะหาแผ่นดินทางทะเลใต้ จากการที่เมืองกันตังมีลำน้ำไหลออกสู่ทะเลอันดามัน ทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนได้พากันอพยพเข้ามาตามสายน้ำนี้และได้มานุกเบิกตั้งรกรากอยู่ที่เมืองกันตัง ชาวจีนที่เข้ามากันตังมีเป้าหมายมาทำการค้า แม้กระทั่งชาวจีนที่ทำเงินและทับเที่ยงก็ยังลงมาทำการค้าที่กันตัง ส่วนพริกไทยที่

ทับเที่ยงมีอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนั้นกันตังยังเป็นเมืองที่มีชาวจีนต่างเชื้อสายมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ต่อมาชาวจีนบางส่วนได้เข้าไปจับจองที่ดินในทับเที่ยงเพื่อทำสวนพริกไทยและปลูกผัก ดังที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ 5 ความว่า “การปลูกเพาะต่าง ๆ ก็มีอยู่แต่พวกจีน มีจีนมะเขามากกว่าชาติอื่น พริกไทยเปนสินค้าใหญ่ปลูกที่ตำบลทับเที่ยงโดยมาก” (สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2550) ส่วนชาวจีนบางกลุ่มที่ถนัดในการค้าขายก็นำสินค้าจากเกาะปีนังเข้ามาแลกเปลี่ยนกับสินค้าจากชุมชนรายรอบ จนทำให้เกิดเป็นตลาดใหญ่ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2452 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งยังดำรงพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินมายังกันตังประทับแรมอยู่หลายวันแล้วเสด็จพระราชดำเนินต่อไปยังนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2458 เมืองตรังได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ย้ายไปตั้งที่ตำบลบางรัก อำเภอบางรัก ด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ที่กันตังไม่ปลอดภัยจากศึกสงคราม เพราะในขณะนั้นกำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ทั้งอยู่ในที่ลุ่มมักเกิดอหิวาตกโรคทุกปี พื้นที่แคบทำให้การขยายตัวของเมืองเป็นไปได้ยากและไม่เป็นย่านกลางติดต่อราชการเหมือนที่ตำบลทับเที่ยงซึ่งมีผู้คนและการค้าเจริญกว่าตำบลอื่น ๆ เป็นต้น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544) พระองค์ยังกล่าวถึงทับเที่ยงว่า “ที่นี้น้ำตาเปนเมืองมากกว่าที่ตั้งเมืองตรังเปนอันมาก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2509) ซึ่งตัวเมืองตรังในสมัยนั้นตั้งอยู่ที่กันตัง

จุดเริ่มต้นของ “การกินผัก”สู่การกำเนิด “โรงพระกินผัก”

ชุมชนของหมู่จีนในตรัง ปรากฏหลักฐานในชื่อ บ้านนามเมืองว่า “ท่าจีน” ที่ริมแม่น้ำตรัง มีศาลเจ้าเป็นที่เคารพบูชา ชุมชนนี้ที่เติบโตขึ้นมาตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาต่อต้านรัตนโกสินทร์ ต่อมาขยายไปยังพื้นที่ทำกินไกลออกไปจากท่าจีน จนเกิดเป็นชุมชนตลาดหรือตรังเมืองหลายแห่ง เช่น ทับเที่ยง ห้วยยอด ลำภูรา ท่าข้าม พุงยาว กันตัง ทุกชุมชนก็จะมีศาลเจ้า เพื่อเป็นที่สักการบูชาตามความเชื่อของตน ทั้งยังมีพิธีกรรมที่จัดในบ้านตามรอบปี เช่น ตรุษจีน แข็งเม้งกินเจ ให้พระจันทร์เป็นต้น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

การหลั่งไหลเข้ามาของคนจีนในเมืองทับเที่ยง ทำให้เกิด “ชุมชนท่าจีน” ขึ้น กลายเป็นประตูสู่ตัวเมืองทับเที่ยง ด้วยเหตุนี้ทำให้ “ทับเที่ยง” เหมาะสมต่อการเป็นศูนย์การปกครองแห่งใหม่ เพราะมีประวัติการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน จุดหมายเหตุเจมส์ โลว์ เอกสารบันทึกรายวันที่ร้อยโทเจมส์ โลว์ เจ้าหน้าที่ของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษที่ประจำอยู่ที่นั่งเขียนขึ้นในระหว่างการเดินทางจากปีนังไปยังนครศรีธรรมราช ตั้งแต่วันที่ 6 พฤษภาคม - 10 สิงหาคม พ.ศ. 2367 ได้กล่าวถึงเส้นทางจากนครศรีธรรมราชถึงตรังทั้งหมด 7 ตอน ดังนี้ 1) ท่าจีน (Tha Cheen) 2) ด่านท่ามะพร้าว (Dan thamprang) 3) กรุง Mo-un (Kroong Mo-un) 4) กัสซัง (Kassang) 5) ชองเขา (Chong Khau) 6) ชองเส (Chong Se) 7) นครศรีธรรมราช (Ligor) (เจมส์ โลว์, 2542) จึงทำให้ทราบว่าในปี พ.ศ. 2367 จังหวัดตรังปรากฏชุมชนชาวจีนที่ชื่อว่า “ท่าจีน” ขึ้นแล้ว ด้วยความเก่าแก่ทำให้ชุมชนท่าจีนและทับเที่ยงจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการกินผัก แต่เนื่องจากคนจีนจากท่าจีนและทับเที่ยงส่วนหนึ่งไปทำการค้าที่กันตัง จึงทำให้เกิดการกินผักที่กันตังด้วย

เมื่อถึงช่วงตั้งแต่วันที่ขึ้น 1 ค่ำ ถึง 9 ค่ำ เดือน 9

ตามปฏิทินจันทรคติ ชาวจีนกลุ่มนี้ได้รวมกลุ่มกันเพื่อประกอบการถือศีลกินผักซึ่งเคยปฏิบัติเป็นประจำทุกปีเช่นเดียวกับที่ประเทศจีน เริ่มแรกมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมกันกินผักเพียงไม่กี่คน จัดทำปะรำพิธีชั่วคราวแบบเรียบง่าย จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสที่กินผักมายาวนาน ทำให้ทราบว่า จุดเริ่มต้นของการถือศีลกินผัก จังหวัดตรัง เริ่มจากชาวจีนฮกเกี้ยนเดินทางมากับเรือสินค้าแล้วต้องเจอพายุ จนไม่สามารถเดินเรือกลับไปประกอบพิธีกินผักที่เมืองจีนได้ทันเวลา จึงกินผักบนเรือแทน ต่อมาเมื่อชาวบ้านในท้องถิ่นมีความศรัทธา จึงได้เข้าร่วมถือศีลกินผักด้วยเช่นกัน นับจากนั้นเป็นต้นมา จึงมีการสร้างปะรำพิธีที่ใหญ่ขึ้น ชาวจีนฮกเกี้ยนกับชาวบ้านพื้นถิ่นร่วมกันจัดงานถือศีลกินผักเป็นประจำทุกปี แต่หากความจริงเป็นเช่นไรนั้นไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้ เพราะไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็มีผู้นำมาร้อยเรียงกันเป็นคำคล้องจองว่า “ขึ้นบ้านท่าจีนไปกินกันตัง มาดั่งทับเที่ยง” (กองฮกเกี้ยน, ม.ป.ป.)

ในปี พ.ศ. 2425 มีชาวจีนชื่อว่า เตียวเหยงฮู้ (張延賜) หรือนายเหยงฮู้ แซ่เตียว ได้อพยพมาจากเมืองเฉียนโจว (泉州) ประเทศจีน โดยอาศัยเรือกลไฟจากท่าเรือบนเกาะเซี่ยเหมิน (廈門) มาขึ้นฝั่งที่เมืองกันตังและได้ตั้งรกรากที่ทับเที่ยง สิ่งของสำคัญที่ท่านนำติดตัวมาจากเมืองจีน ได้แก่ เทวรูปพระตัวแปะกง (大伯公) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน เพื่อนำไปบูชาต่อในดินแดนพื้นทะเลแห่งใหม่ที่สามารถลงหลักปักฐานทำมาหากินได้ และสิ่งของสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ตำราการเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทับทรงตามแบบฉบับฮกเกี้ยน สอดคล้องกับบทความเรื่อง “ชาวฮกเกี้ยนกับการกินผัก” จากวารสารสมาคมฮกเกี้ยน จังหวัดตรัง ทำให้ทราบว่า “...เรื่องของชาวฮกเกี้ยนที่เข้ามาในจังหวัดตรัง แล้วพวกเขาประเพณีวัฒนธรรมใดเข้ามาบ้าง ก็ตอบให้ฟังเท่าที่มีประสบการณ์ของชีวิต คุยให้ฟังว่า

คุณปู่หรือ “ก๋ง” ของผู้เขียนนั้นเข้ามาในเมืองตรัง เมื่อประมาณปี 2425 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 (ครองราชย์ 2411 - 2453) สิ่งที่กำลังพิกพามาด้วยคือ ตำราการทำพิธี “กินผัก...” (เขียนอิน ผั้นเขียน, 2554) เมืองตรังในอดีตมีผู้นำตำรานี้เข้ามาหลายคน แต่น่าเสียดายเมื่อท่านเหล่านั้นถึงแก่กรรมก็หมดสิ้น ไม่มีผู้ใดสืบทอดแทน จึงเหลือเพียงต้นฉบับของท่าน ต่อมาได้ถ่ายทอดไปยังรุ่นลูก คือ เตียวเอ่งเป็ก (張永白) เตียวเอ่งเหล็ก (張永力) และ เตียวเด็กหลิว (張德流) สำหรับรุ่นหลานผู้รับช่วงต่อคือ เตียวเกี้ยนเถ็ง (張建庭) (นายเขียนเท่ง ผั้นเขียน) และ เตียวเกี้ยนอิน (張建寅) (นายเขียนอิน ผั้นเขียน) ทั้งสองท่านนี้มีลูกศิษย์มากมายในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง แต่เนื่องจากเตียวแห่ยนซู้ ไม่ได้ถือศีลกินผักที่ศาลเจ้า เพียงแต่ถ่ายทอดวิชาบทเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามตำราให้กับบุคคลหลัก 3 คน คือ 1) เตียวเด็กหลิว (張德流) (นายเด็กหลิว ผั้นเขียน) ผู้เป็นลูก เคยเป็นครูสอนภาษาจีนในศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย³ 2) อ่องต๋องเอ็ก (汪通益) (นายเอกวังตระกุล) ได้รับการสอนในเรื่องการจัดการบริหารด้านพิธีกรรมภายในศาลเจ้า เนื่องจากบุคคลากรมีจำกัด อ่องต๋องเอ็กต้องรับหน้าที่เองเกือบทุกอย่าง จึงทำให้เป็นผู้มีบทบาทมากในศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยในช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และ 3) อ่องเสียมหลาย (王暹來) (นายประชา ช่ายม่าน) ได้รับการสอนในเรื่องบทสวดมนต์ และได้ถ่ายทอดต่อไปยังลูก คือ อ่องเจ่งจ้ายฮก (王成財福) (นายเซ็งชนก ช่ายม่าน) นายชิตชนก ช่ายม่าน และนายโชโลธร ช่ายม่าน

ต่อมามีชาวจีน ชื่อว่า โก๊ยะซาปี (郭沙彌) ภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองเฉวียนโจว (泉州) มณฑลฮกเกี้ยน (福建) ได้เดินทางอพยพมายังทำจีนด้วย จากการค้นคว้าข้อมูลทำให้ทราบว่า โก๊ยะซาปีมีชื่อในใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวว่า “นายปี แซ่ก้วย” เลขใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว คือ 417/80 สันนิษฐาน

ว่าน่าจะเดินทางเข้ามาบ้านท่าจีนราวปี พ.ศ. 2440 จากการศึกษาของ นพ.วิจิต อ่วมานิจ ผู้รวบรวมประวัติความเป็นมาของศาลเจ้าทำให้ทราบว่าท่านเป็นศิษย์แห่งสำนักฝูอวี่ซาน⁴ (浮雲山) ปฏิบัติตนอยู่ในศีล เรียนวิชาอาคมจนมีความชำนาญในการประกอบพิธีกรรมได้ ท่านจึงใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาเพื่อประกอบพิธีกรรมการถือศีลกินผักขึ้น ทำให้พิธีกรรมถือศีลกินผักมีพลังความศักดิ์สิทธิ์มาก ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาจนเข้าร่วมพิธีมากขึ้นตามลำดับ

นายโก๊ยะซาปีนับว่าเป็นบุคคลที่มีคุณูปการด้านการประกอบพิธีกรรมในงานประเพณีถือศีลกินผักจังหวัดตรังโดยแท้จริง เป็นผู้ริเริ่มประกอบพิธีกรรมอันตกทอดมาแต่โบราณ อัญเชิญองค์ศักดิ์สิทธิ์ประทับร่างทรง ซึ่งลักษณะเด่นของท่าน คือ ท่านจะไว้ผมครึ่งศีรษะเหมือนในยุคสมัยราชวงศ์ชิง ไว้หนวดเคราขาวโพลน สวมเสื้อผ้าจีนชุดขาว สายตามองยังเบื้องหน้า มือซ้ายถือธูป มือขวาถือธงทหารทั้ง 5 สี ทำทางสง่างาม นำเกรงขาม ตรงขามีการพันหน้าแข้งด้วยผ้าอย่างกระชับ ต่อมาถือเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายในงานประเพณีถือศีลกินผัก เป็นแบบอย่างให้กับลูกหลานชาวตรังรุ่นหลังได้เจริญรอยตาม ลูกหลานชาวตรังมักจะเรียกท่านว่า “ก๋งปี” ต่างยกย่องท่านเป็นบรมครูด้านการประกอบพิธีกรรมจีนฮกเกี้ยนโบราณ

จาก “โรงพระกินผัก” สู่ “ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง”

จากการย้ายที่ตั้งเมืองจากกันตังสู่ทับเที่ยงนั้น ทำให้มีชาวจีนบางส่วนขยับขยายจากกันตังเข้ามาอยู่ที่ท่าจีน จนกลายเป็นชุมชนชาวจีนที่ดูแล้วเป็นชุมชนที่ใหญ่กว่ากันตังมาก หลังจากนั้นก็ได้ร่วมกันประกอบพิธีกินผักขึ้นที่บ้านท่าจีน ต่อมาเมื่อชุมชนคนจีนขยายตัวมาตั้งที่ทับเที่ยงเป็นชุมชนใหญ่ ผู้คนที่ไปร่วมกินเจมีมากขึ้น วัดท่าจีนคับแคบเกินไป หมู่

จีนรุ่นนั้นจึงมาตั้งศาลเจ้าขึ้นใหม่ที่ทับเที่ยงคือศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย แล้วสืบทอดพิธีกินเจเป็นประเพณีติดต่อกันมาจนปัจจุบัน (กระทรวงวัฒนธรรม. 2554) และในช่วงนั้นภรรยาของนายเกียซาบี ชื่อว่า นางเจือก แซ่อ่อง ได้เดินทางอพยพมายังตัวเมืองตรังล่วงหน้าพร้อมกับพี่ชาย นายเกียซาบีได้ย้ายตามมาในภายหลัง ต่อมาได้เป็นผู้นำการประกอบพิธีกรรมกินผักที่บ้านท่าจีน เมื่อเริ่มจัดงานกินผักที่บ้านท่าจีน ทางผู้นำการดำเนินงานก็สรรหาสถานที่ที่จะจัดประรำพิธี แต่ก็ไม่รู้ว่าจะไปประกอบพิธีตรงส่วนใด ทำยที่สุดก็ได้อาศัยพื้นที่ของวัดปอน⁵ เพราะเป็นสถานที่สาธารณะ จึงจัดขึ้นที่ตำแหน่งข้างโบสถ์ของวัด ผู้ร่วมจัดงานกินผักยุคแรกเท่าที่ปรากฏชื่อ เช่น นายหามไล่ นายเกียซาบี นายลิมก๊กจ้วย นายบ้อตั้งไล่ นายจ้ง นายหลิมอ้อวอก เป็นต้น โดยจัดโรงประกอบพิธีด้วยหลังคามุงหญ้าคา ฝาผนังด้วยตับจาก ในการจัดงานแต่ละครั้งต้องเรียกรังจิวเงินจากชาวบ้านที่เข้าร่วมงานมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกินผัก

สงวนกิตติเชษฐกรรมกรหาสุไศลเจ้ากิวอ่องเอี้ยกล่าวว่า “เมื่อคนจีนในยุคนั้นตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนแถบวัดท่าจีนได้มั่นคงแล้ว ก็มีการกลับไปเยี่ยมถิ่นเดิมของตัวเองที่แผ่นดินใหญ่ และร่วมแรงร่วมใจกันนำประเพณีอันดีงามจากแผ่นดินใหญ่มาเผยแพร่ในเมืองตรังเพื่อหวังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีการริเริ่มประเพณีถือศีลกินผัก การตั้งศาลเจ้า และพิธีทางความเชื่อต่าง ๆ เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ประเพณีถือศีลกินผักครั้งแรกของเมืองตรังทำกันเล็ก ๆ โดยอาศัยบริเวณลานวัดท่าจีน โดยการกินเจคือการยกเสาดงหรือเสาดึงโกเพื่อประกาศว่าเจกินแล้ว ก็กินกันกันที่ลานวัด กินเสร็จด้วยขามก็ประมูลไว้เป็นทุนจัดครั้งต่อไปครั้งแรกกินกัน 20 กว่าคน ต่อมาชุมชนหนาแน่นขึ้น ย้ายมาในทับเที่ยง มีการตั้งศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยและศาลเจ้าอื่น ๆ ตามมา คนกินเจก็เพิ่มจำนวน

มากขึ้น” (กองทุนสวัสดิการเด็กนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครตรัง, 2558)

ตั้งแต่การจัดงานพระกินผักที่บ้านท่าจีนเป็นต้นมา ยังไม่มีกระถางรูปหรือดวงรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในพิธีกรรมอย่างเป็นทางการ คณะกรรมการจัดงานจึงได้ลงมติมอบหมายให้นายลิมก๊กจ้วย (林國水) เดินทางไปประเทศจีนกับเรือสินค้า เพื่อนำกระถางรูปหรือดวงรูปกลับมาขังหมู่บ้านท่าจีน จนกระทั่งเวลาผ่านไปหลายเดือนก็ไม่มีข่าวคราวของนายลิมก๊กจ้วย จนเมื่อใกล้ถึงเดือนเก้าที่จะจัดงานถือศีลกินผักประจำปี ก็ยังไม่มีข่าวการกลับมาของนายลิมก๊กจ้วยแต่อย่างใด จนเวลาผ่านไปล่วงเลยมาถึงวันสุดท้ายของการจัดงาน เมื่อจวนจะทำพิธีส่งพระกิวอ่องไต่เต่ องค์ศักดิ์สิทธิ์ประทับทรงก่อนกำหนดพร้อมกันจำนวนมาก พร้อมสั่งให้ลูกหลานที่มาเข้าร่วมงานตั้งแถวรอรับกระถางรูปบูชาพระกิวอ่องไต่เต่ ทำให้ทางคณะกรรมการจัดงานงงงันแปลกใจ แต่ก็เป็นนิมิตหมายอันดี มีคนนึกขึ้นได้ว่า นายลิมก๊กจ้วยคงจะเดินทางกลับมาใกล้ถึงแล้ว ในที่สุดนายลิมก๊กจ้วยวิ่งกระหืดกระหอบมาถึงในประรำพิธี องค์ศักดิ์สิทธิ์สั่งให้ทุกคนก้มลงหมอบพื้นรับเสด็จองค์พระกิวอ่องไต่เต่⁶ จุดนี้เองทำให้จังหวัดตรังได้เริ่มจัดงานประเพณีถือศีลกินผักตามแบบแผนและถูกต้องตามธรรมเนียมจีนฮกเกี้ยน

ในสมัยก่อนพิธีส่งพระกิวอ่องไต่เต่จะประกอบพิธีกรรมในตอนเย็นก่อนพระอาทิตย์ตก สาเหตุเนื่องจากระยะทางจากตัวเมืองตรังมายังบ้านท่าจีนนั้นค่อนข้างลำบาก สาธุชนอาจจะเดินทางไม่ค่อยสะดวกนัก เมื่อนายลิมก๊กจ้วยเดินทางมาถึงได้สักพักก็เป็นลมหมดสติไป เนื่องจากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเป็นอย่างมาก หลังจากที่นายลิมก๊กจ้วยฟื้นแล้ว ทางคณะกรรมการจัดงานได้สอบถามจนได้ความว่า นายลิมก๊กจ้วยเดินทางมาใกล้จะถึงท่าเรือกันตั้ง แต่ประสบลมพายุโหมกระหน่ำ ทำให้เรือไม่

สามารถเข้าฝั่งได้ ต้องรอจนกว่าพายุสงบลง เมื่อเข้าฝั่งได้แล้วจึงรีบเดินทางมาจากกันตัง ด้วยความกังวลว่าจะไม่ทันการประกอบพิธีส่งพระกิวฮ่องใต้เต้ เมื่อเข้าเขตพื้นที่เมืองตรังจึงตัดสินใจวิ่งถือกระถางรูปจนมาถึงปะรำพิธีในที่สุด

ประเพณีกินผักจัดอยู่ที่บ้านท่าจีนอยู่ระยะหนึ่ง มีผู้ศรัทธาเข้าร่วมพิธีมากขึ้นจนเกิดความแออัด ทำให้สาธุชนผู้เข้าร่วมการถือศีลกินผักต่างเล็งเห็นว่าพื้นที่วัดปอน สถานที่ประกอบพิธีกินผักไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร เพราะจะต้องอาศัยพื้นที่บริเวณของวัด จึงสมควรที่ต้องจัดหาสถานที่ให้เป็นหลักแหล่ง ประกอบกับสาธุชนบางส่วนไม่สะดวกในการเดินทางจากตัวเมืองตรังมายังบ้านท่าจีน เพราะจากหมู่บ้านท่าจีนเดินทางเข้ามายังเมืองตรังมีทางคมนาคมเข้าออกได้ 2 ทาง ทางหนึ่งเป็นทางน้ำ ซึ่งปัจจุบันผู้คนเลิกใช้สัญจรไปนานแล้ว ส่วนอีกทางหนึ่งเป็นถนน มีระยะทางจากหมู่บ้านท่าจีนถึงตัวเมืองตรังประมาณ 3 กิโลเมตรซึ่งทางสายนี้เดิมเรียกว่า “ถนนท่าจีน” แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนท่ากลาง” และหมู่บ้านท่าจีนฝั่งแม่น้ำตรัง ซึ่งเป็นที่ตั้งตัวเมืองตรัง ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตเทศบาลนครตรัง ส่วนฝั่งตรงข้ามยังคงรวมอยู่กับตำบลบางรัก

จนกระทั่งทางคณะกรรมการได้รวบรวมเงินจากสมาชิกและชาวบ้านที่ร่วมกันบริจาค จัดซื้อที่ดินแปลงหนึ่งใกล้ตัวเมืองทับเที่ยง บริเวณหน้าวัดตันตยาภิรม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัดต้นตอ จากข้อมูลในหนังสือทำเนียบทะเบียนศาลเจ้าทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2539 กล่าวถึงประวัติงานถือศีลกินเจ จังหวัดตรัง ความว่า เมื่อการจัดงานถือศีลกินเจ ได้มีชุมชนเข้าร่วมกันมากขึ้นทุกปี ทางชมรมผู้ถือศีลกินเจจึงต่างเล็งเห็นว่าที่ตั้งสถานที่ถือศีลกินเจแต่ละปีจำต้องพึ่งพาอาศัยที่บริเวณส่วนหนึ่งของวัดสมควรที่ทางชมรมจะต้องจัดหาที่ของชมรมให้เป็น

สัดส่วนสักแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาประมาณ พ.ศ. 2432 ทางชมรมผู้ถือศีลกินเจได้ซื้อที่ดินจำนวน 1 แปลง (กรมการปกครอง, 2539) และจากการสืบค้นเอกสารจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง ซึ่งเป็นเอกสารหนังสือราชการ วันที่ 18 สิงหาคม 2475 ที่อำมาตย์เอกพระยาอาณาจักรบริบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง เขียนถึง รองอำมาตย์เอก หม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์ มหาดไทยมณฑลภูเก็ต เพื่อรายงานเรื่อง “ทะเบียนศาลเจ้าตามกฎเสนาบดีว่าด้วยกุศลสถาน ชนิดศาลเจ้า พ.ศ. 2464” ซึ่งเป็นเอกสารฉบับคัดสำเนาด้วยลายมือ ทำให้ทราบถึงเรื่องศาลเจ้าในจังหวัดตรัง ความว่า

“ทะเบียนศาลเจ้า 2 ฉบับ สำเนาทะเบียนศาลเจ้าของอำเภอกันตัง 6 ฉบับ อำเภอเขาขาว 2 ฉบับ อำเภอสิเกา 1 ฉบับ อำเภอหยงสตา 4 ฉบับ อำเภอทับเที่ยง 8 ฉบับ รวม 23 ฉบับ เนื้อความยังกล่าวว่า ศาลเจ้าบางแห่ง มีเนื้อที่ตลอดถึงอาณาเขตที่ดินของศาลเจ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงผิดจากทะเบียนเนื่องจากที่ดินของศาลเจ้าถูกตัดถนนหลวงเสียบ้างสำรวจจริงวัดไว้แต่เดิมผิดไปบ้าง และฐานะของศาลเจ้าบางแห่งเปลี่ยนร้างไปแล้วบ้าง ...ทะเบียนศาลเจ้ากิวฮ่องเอี้ย ตำบลบางรัก อำเภอทับเที่ยง จังหวัดตรัง ลำดับที่ 1/14 เนื้อที่ที่ดิน 5 ไร่ อาณาเขตทิศเหนือกว้าง 1 เส้น 9 วา จดคูถนนหลวง มีหลักปักเป็นเขตทิศใต้กว้าง 1 เส้น 5 วา จดสวนนายจึ้งชู มีหลักปักเป็นเขต ทิศตะวันออกยาว 3 เส้น 19 วา จดสวนนายจ้องมุ่น มีหลักปักเป็นเขต ทิศตะวันตกยาว 3 เส้น 18 วา จดสวนนายฮว่า มีหลักปักเป็นเขต” (หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง. (10) มท 5.1/56 เอกสารศาลากลางจังหวัดตรัง แผนกพลำกัง ที่ 16/1251 เรื่องรายงานทะเบียนศาลเจ้า

ตามกฎเสนาบดีว่าด้วยกฤษฎาสถานชะนิตศาลเจ้า
พ.ศ. 2464)

หลังจากที่คณะกรรมการได้จัดซื้อที่ดินแล้ว
ก็ได้สร้างเป็นศาลเจ้าแบบเรียบง่าย ชาวบ้านเรียก
กันว่า “โรงพระกินผักหน้าวัดต้นตอ” ต่อมาผู้คนที่
เข้าร่วมงานประเพณีถือศีลกินผักมีจำนวนเพิ่มมาก
ขึ้น ทำให้ศาลเจ้าหลังเดิมที่สร้างขึ้นมีพื้นที่คับแคบไป
และตัวอาคารศาลเจ้าซึ่งเป็นไม้ก็ผุกร่อนไป ทาง
คณะกรรมการศาลเจ้าในขณะนั้นจึงได้ดำเนินการ
สร้างศาลเจ้าหลังใหม่เป็นหลังที่สอง ตามคำบอก
กล่าวของกรรมการอาวุโสศาลเจ้า ทราบว่า เมื่อทาง
ศาลเจ้าได้ดำเนินการสร้างศาลเจ้าขึ้นมา ได้มีการ
ออกแบบเป็นศาลเจ้าชั้นเดียว มีเสาปูน หลังคาม
งูกระเบื้อง หน้าประตูทางเข้าศาลเจ้ามีแผ่นป้ายไม้
จารึกอักษรจีนสวดดีพระกิวอ่องโตเต่ คำว่า “ว่านกุ
อิงหลิง” (萬古英靈) แปลว่า วิญญาณศักดิ์สิทธิ์
เรื่องฤทธิ์ชั่วกัลปาวสาน ซึ่งตำแหน่งที่สร้างตรงกับ
บริเวณชั้นบันไดมั่งกรต่างระดับในปัจจุบัน และเรียก
ว่า “ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย” จนถึงปัจจุบัน เมื่อสร้าง
ศาลเจ้าเสร็จแล้ว ก็ย้ายอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการ
ประกอบพิธีเข้ามาอยู่ในศาลเจ้าหลังใหม่ ซึ่งศาลเจ้า
กิวอ่องเอี้ยแห่งนี้ถือเป็นศาลเจ้าแห่งแรกที่มีขนาด

ใหญ่และเก่าแก่ในจังหวัดตรัง และยังจัดให้มีประเพณี
ถือศีลกินผักต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

ช่วงเวลาคาบเกี่ยวที่ย้ายอาคารศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย
จากหลังเก่าไปยังหลังใหม่นั้น มีก้งเจี๊ยก มาเป็นกำลัง
หลักช่วยพัฒนางานศาลเจ้าอีกคนหนึ่ง ซึ่งระยะนี้มี
พิธีแห่พระรอบเมือง จากแต่เดิมที่มีเพียงแต่หาม
ตัวเหยียนและหามเกว ที่ทำด้วยไม้หวายสานเท่านั้น
ต่อมาได้จัดให้มีพิธีทิ้งกระจาด พิธีงเด็ก พิธีสะเดาะ
เคราะห์เดินรูปข้ามสะพาน เข้ามาเสริมในพิธีกรรม
จนสมบูรณ์มากขึ้น จากการดำเนินการพิธีดังกล่าว
ทำให้ทางศาลเจ้าเริ่มมีกำไรจากการจัดงาน จนมีทุน
สำหรับจัดงานในปีถัด ๆ ไป (กองฮกเกี้ยน, 2553: 49)
ต่อมาเมื่อมีสาธุชนที่เข้าร่วมประเพณีถือศีลกินผัก
เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี ทำให้พื้นที่ศาลเจ้า
นั้นมีความคับแคบขึ้นอีกครั้ง ทางคณะกรรมการของ
ศาลเจ้าในขณะนั้น มีนายนิยม ช่างม่าน นายเอก
วังตระกูล (ชินแสต้องเอ็ง) นายเทียนศรี ธรรมมารักษ์
และคณะอีก 48 คน ตามปรากฏรายนามบนฝาผนัง
ของศาลเจ้า ทั้งหมดได้ร่วมกันปรึกษาตกลงกัน
ซื้อที่ดินเพิ่ม แล้วสร้างศาลเจ้าขึ้นใหม่แทนศาลเจ้า
หลังเก่า ถือเป็นศาลเจ้าหลังที่สาม

ภาพ 1 รายนามคณะกรรมการศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย
ที่มา: ผู้เขียน

รายชื่อคณะกรรมการผู้ร่วมก่อตั้งศาลเจ้าตามปรากฏรายนามบนฝาผนังของศาลเจ้า จำนวน 48 คน ดังนี้

1. 杜天記 2. 莊臣來 3. 陳元隆 4. 陳錦坤
5. 曾憲埏 6. 林榮華 7. 陳立詩 8. 吳金城 9. 林董發
10. 辛萬通 11. 張建玉 12. 謝亞流 13. 曾憲堃
14. 王贊清 15. 蔡文抄 16. 黃魁發 17. 汪通益
18. 莊隆昌 19. 王清乾 20. 陳正福 21. 陳允全
22. 蘇瑞發 23. 李漢川 24. 秦秋適 25. 黃水利
26. 林仰俊 27. 王須來 28. 黃順德 29. 周二弟
30. 薛德貴 31. 馬應全 32. 鄒寬成 33. 黃仲民
34. 馬秀香 35. 陳炳勝 36. 林雪蓮 37. 程本天
38. 翁秀珍 39. 曾萬泰 40. 藍金菜 41. 王義韶
42. 黃巧賢 43. 方奕聲 44. 吳明珍 45. 金能雨
46. 陳耀南 47. 林天惜 48. 王運來

จากการค้นคว้ารายชื่อชาวจีนดังกล่าวเท่าที่ผู้เขียนสามารถค้นได้จากลูกหลานในตระกูล ทำให้ทราบว่ารายชื่อลำดับที่ 1 คือ นายตู้เทียนจี้ ภายหลังเมื่อได้รับสัญชาติไทย มีชื่อว่า นายเทียนศิริ ธรรมรักษ์ ลำดับที่ 11 คือ นายจ้งเจี้ยนอิว ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายเขียนหยก ผันเขียน ลำดับที่ 15 คือ นายไช่เหวินเซา ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายขุนเข้า แซ่ฉั่ว (ต้นตระกูลศิริสุภานนท์) ลำดับที่ 17 คือ นายวังทงอี่ ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายเอก วงตระกูล ลำดับที่ 27 คือ นายหวังซีวีไหล ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายนิยม ข่ายมาน ลำดับที่ 46 คือ นายเงินเหย้าหนาน ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายเฉียวหล่า แซ่ตั้ง ลำดับที่ 48 คือ นายหวังเขียนไหล ภายหลังใช้ชื่อภาษาไทยว่า นายประชา ข่ายมาน รายชื่ออื่น ๆ นั้นผู้เขียนยังไม่สามารถสืบค้นได้ว่าเป็นต้นตระกูลของลูกหลานชาวจีนในจังหวัดตรังที่ใช้ชื่อภาษาไทยว่าอะไร คงต้องสืบค้นหาต่อไป

เมื่อคณะกรรมการทั้ง 48 คน ได้ร่วมกันปรึกษาหารือและลงมติซื้อที่ดินเพิ่มเติม รวมมีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่กว่า แล้วบูรณะสร้างศาลเจ้าใหม่ นับตั้งแต่ได้จัดงานประเพณีถือศีลกินผักเป็นต้นมางานประเพณีถือศีลกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ยังไม่มีเทวรูปพระกิวอ่องไต่เต่ ชินแสอ่องต่องเอ๊กจึงได้ลงมือแกะสลักเทวรูปองค์เต้าบ่อเที่ยงจุงและพระกิวอ่องไต่เต่ด้วยตนเอง นับเป็นสัญลักษณ์แห่งองค์พระกิวอ่องไต่เต่เกิดขึ้นเป็นการถาวร นอกจากนั้น ยังได้แกะแผ่นไม้ชื่อของพระกิวอ่องไต่เต่อีกด้วย

วิเคราะห์ปีสร้างศาลเจ้าหลังปัจจุบัน

จากการศึกษาเทียบเคียงปีสร้างศาลเจ้าจากข้อมูลการจารึกรายนามผู้สร้างศาลเจ้าบนผนังกำแพงศาลเจ้า พบว่า บนกำแพงจารึกวันก่อตั้งศาลเจ้าว่า “天運乙未年仲秋立” แปลว่า ก่อตั้งขึ้นในช่วงเดือน “จ้งชิว” หรือก็คือช่วงเดือนแปด ตามปฏิทินจันทรคติจีน (農曆八月) เมื่อนำปี “天運乙未年” มาเทียบเคียงปีปฏิทินจีน ทำให้ทราบปีสร้างศาลเจ้า ซึ่งมีความเป็นไปได้ 2 ปีที่สร้าง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันรอบละ 60 ปี ตามหลักแผนภูมิสวรรค์ที่เรียกว่า “เทียนกันตี้จื่อ” (天干地支) คือ

1. สร้างขึ้นปี พ.ศ. 2438 ซึ่งตรงกับปีที่ 21 รัชศก กวังซีวี (光緒21年) เป็นปีที่ 27 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จากการวิเคราะห์ปีสร้างครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปว่า ศาลเจ้าสร้างขึ้นในปีนี้ เนื่องด้วยได้สรุปจากข้อมูลในประเด็นศาลเจ้าหลังปัจจุบันสร้างขึ้นก่อนที่จะจดทะเบียนเป็นศาลเจ้าที่อยู่ในความดูแลของทางราชการตามกฎหมาย เสนาบดี ว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. 2463 ซึ่งหากเป็นข้อเท็จจริงปี พ.ศ. ที่สร้างศาลเจ้าจึงต้องสร้างขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2463 และเนื่องด้วยป้ายอักษรจีนภายในศาลเจ้าที่ระบุปีสร้างเพียงพอที่จะนำมาเป็น

ภาพ 2 ป้ายพระนามพระกิวอ่องไต่เต่
ภายในศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย
ที่มา: ผู้เขียน

ข้อมูลองค์ประกอบพร้อมนั้นถูกคว้นจันตวันจนมีดี
ทึบทำให้ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน จึงสรุปปีสร้าง
ศาลเจ้าเป็นปี พ.ศ. 2438

2. สร้างขึ้นปี พ.ศ. 2498 ซึ่งตรงกับปีที่ 44 แห่ง
สาธารณรัฐจีน (中華民國四十四年) เป็นปีที่
10 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาล
ที่ 9 จากการวิเคราะห์ใหม่ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยสามารถสรุป
จากข้อมูลแผ่นป้ายชื่อพระกิวอ่องไต่เต่บนหลายตัว
(內壇)ห้องที่ประทับพระกิวอ่องไต่เต่ซึ่งปรากฏชื่อ
ผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าคนที่ 2 คือ นายนิยม
ข่ายมาน (王須來) ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 12
กันยายน พ.ศ. 2476 ถึงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2514
จึงสามารถยืนยันได้ว่าศาลเจ้าหลังปัจจุบันได้สร้าง
ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2498

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ปีสร้าง ทำให้ทราบว่า
ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง หลังปัจจุบันสร้างขึ้น
ในปี พ.ศ. 2498 หากแต่ด้านหน้าศาลเจ้าระบุปีสร้าง
ศาลเจ้าว่า สร้างขึ้นเมื่อวันมงคล เดือน 12 ปีที่ 42 แห่ง
สาธารณรัฐจีน (民國四拾貳年拾貳月吉日建)ตรงกับ
ปี พ.ศ. 2496 นอกจากนั้นยังมีการระบุจารึก
อักษรคำว่า “ว่านกุ๋อิงหลิง” (萬古英靈) เหนือประตู
ทางเข้าศาลเจ้าว่า จารึกอักษรในปีเร็นเฉิน (中華民國
壬辰年) ซึ่งตรงกับปี พ.ศ. 2495 สอดคล้องกับ
ข้อมูลในหนังสือแลหลัง...เมืองตรัง ได้ร่วมพระบารมี
ที่ระบุภาพถ่าย ภาพที่ 25 คณะกรรมการดูแล
สถานที่ก่อสร้างศาลเจ้าหลังใหม่ในที่เดิม เมื่อ พ.ศ.
2495 (เทศบาลนครตรัง, 2549)

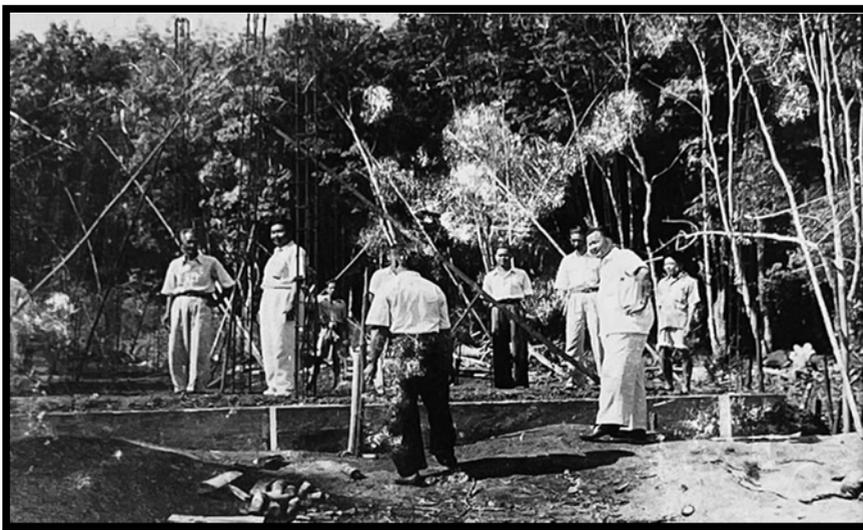
จากการค้นคว้าเรื่องศักราชเทียนอวี่นที่ใช้จารึก
ปีสร้างบนผนังกำแพงศาลเจ้า พบว่า การใช้ปีศักราช
คำว่า “เทียนอวี่น” หรือ “เทียนอู่่ง” (天運) ในการ
บันทึกปี เริ่มขึ้นครั้งแรกในช่วงปลายราชวงศ์หมิง
โดยจางผู้เว่ย (張普薇) ชาวเขียนซาน (鉛山人)
มณฑลเจียงซี (江西) เป็นผู้ก่อตั้งลัทธิลับขึ้น เรียกว่า
“มีมีเจี้ยว” (密密教) ในปีที่ 10 รัชศกของเจิน (崇禎)
ซึ่งตรงกับปี ค.ศ.1637 ได้ปรับเปลี่ยนปีรัชศกของเจิน
เป็นปีรัชศกเทียนอวี่นแทน ซึ่งมีนัยยะไม่ยอมรับ
การบริหารงานของราชสำนักหมิง หลังจากที่จางผู้เว่ย
ถูกทหารจากราชสำนักหมิงปราบปราม การใช้รัชศก
เทียนอวี่นโดยการนำของจางผู้เว่ยจึงสิ้นสุดลง ต่อมา
ในปีที่ 51 รัชศกเฉียนหลง (乾隆) ซึ่งตรงกับปี ค.ศ.
1786 ต่อมาหลินส่วงเหวิน (林爽文) ผู้ก่อตั้งพรรค
ฟ้าดิน เรียกว่า “เทียนตี้ฮู่ยี่” (天地會) ที่ได้วัน และ
หลิวลี่ชว่น (劉麗川) ชาวกวางตุ้งผู้ก่อตั้งพรรคมีดสั้น
เรียกว่า “เสี้ยวเตาฮู่ยี่” (小刀會) ซึ่งเป็นสาขาย่อย
ของพรรคฟ้าดิน ประจำการอยู่ที่นครเซียงไฮ้ ในปีที่ 3
รัชศกเสียนเฟิง (咸豐) ซึ่งตรงกับปี ค.ศ.1853 เป็น
แกนนำคนสำคัญที่ต่อต้านราชวงศ์ชิง ก็มีใช้คำว่า

“เทียนอวี่น” เป็นปี่รัชศกของตนในการนับวันเวลา ต่อมาช่วงตอนกลางของราชวงศ์ชิง ชาวจีนที่อาศัย แถบชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงชาวจีน โพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มไม่ยอมรับ อำนาจการปกครองของราชสำนักชิงอีกต่อไป จึงนิยม ใช้ปี่รัชศกเทียนอวี่นแทนปี่รัชศกของจักรพรรดิ ราชวงศ์ชิง ดังนั้นในพื้นที่ที่มณฑลกว๋างตุ้งและแถบใกล้ เคียงมักจะพบป้ายชื่ออวี่นช้อยโดยระบุการใช้ปี่รัชศก เทียนอวี่น (鄒文清, 2014)

จากการวิเคราะห์แผ่นป้ายไม้ที่ใช้ในขบวนแห่ พระกิวอ่องไต่เต่ เรียกว่า “ตั้งคาป้าย” (長腳牌) ซึ่ง บนแผ่นป้ายสลักอักษรจีน “宣統三年菊月吉旦” ทำให้ทราบว่า แผ่นป้ายนี้สร้างขึ้นในปีที่ 3 รัชศกเซวี่ ยนถ่ง (宣統) สมัยจักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ ชิงพระนามว่า “ผู้่อี่” (溥儀) ซึ่งตรงกับปี ค.ศ. 1911

หรือก็คือ พ.ศ. 2454 ซึ่งยังเป็นปีที่ประเทศจีนเกิดการ ปฏิวัติโค่นล้มอำนาจราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย ที่ปกครองจีน และสถาปนาสาธารณรัฐจีน การปฏิวัติ นี้ได้ชื่อว่า “ซินไห่ต้าเกอมีง” (辛亥大革命) ส่วน คำว่า “จิวเี่ยว” (菊月) แปลว่า เดือนเก้าทางจันทรคติ นั้นก็คือเดือนกันยายน ส่วนคำว่า “จีตัน” (吉旦) แปลว่า วันฤกษ์งามยามดี

ต่อมาคณะกรรมการศาลเจ้าก็เกิดความขัดแย้ง กันทางด้านความคิดเห็นบางประการ ทำให้เกิดการ แยกกลุ่มกันทำให้นายโก๊ยซาบี่ ได้ย้ายกลับไปกินผัก ที่บ้านท่าจีนตามแบบฉบับของท่าน ทางศาลเจ้า กิวอ่องเอี้ยก็ยังคงจัดงานประเพณีถือศีลกินผักเป็น ประจำทุกปี ยกเว้นเมื่อครั้งสงครามมหาเอเชียบูรพา จึงเว้นระยะหนึ่ง จนได้กลับมาจัดงานใหม่อีกครั้ง มี การพัฒนาศาลเจ้าโดยซินแสต้องเอ๊ก ซินแสเซี่ยม

ภาพ 3 คณะกรรมการดูแลสถานที่ก่อสร้างศาลเจ้าหลังใหม่ในที่เดิม เมื่อ พ.ศ. 2495
ที่มา: เทศบาลนครตรัง, 2549

และชินแสเด็กหวี ร่วมกันดูแลพัฒนาศาลเจ้า

หลังจากที่นายเกียซาปีได้ย้ายกลับไปกินผักที่บ้านทำจีนอยู่ประมาณ 3 ปี จนท่านได้ซื้อที่ดินบริเวณแถวหน้าวัดควนวิเศษ เนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ แล้วท่านก็จัดงานกินผักที่นั่นระยะหนึ่ง จนถึงแก่กรรมในวันอาทิตย์ที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2490 นับสิริรวมอายุประมาณ 74 ปี โดยจัดการพิธีศพอย่างเรียบง่ายแล้วนำไปฝัง ณ สุสานฮกเกี้ยน หลังจากท่านถึงแก่กรรมภรรยา ก็ได้ดำเนินการจัดงานถือศีลกินผักต่อในปีถัดมา หลังจากดำเนินการไปได้สักระยะหนึ่ง ภรรยา ก็ได้ถึงแก่กรรมตามไปอีกคน และเนื่องจากทั้งสองไม่มีทายาทสืบสกุล ททรัพย์สมบัติต่าง ๆ รวมถึงที่ดินหน้าวัดควนวิเศษ ทางญาติ ๆ จึงค่อย ๆ ทอยย่นำออกมาขายจนร่อยหรอไป ส่วนทางอุปกรณ์เครื่องพระที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของท่าน ยังมีผู้คนมากมายสนใจที่จะรับช่วงต่อ ทำให้กรรมกรที่ยังเหลืออยู่จัดการประชุมโดยมีองค์ศักดิ์สิทธิ์ พระแห่งจ้วยจ้อซู้ (清水祖師) เป็นประธาน ทางกรรมกรชาวกันตังก็ต้องการที่จะนำกลับไปดำเนินการต่อที่กันตัง ส่วนกรรมกรชาวห้วยยอดก็ต้องการที่จะนำกลับไปดำเนินการต่อที่ห้วยยอดเหมือนกัน จนในที่สุดทางฝ่ายห้วยยอด ท่านขุนซลชงปัดมภ์ ชื่อเดิม เม่งชุกเปาลีวัฒน์ (李集福) กำนันตำบลห้วยยอดในขณะนั้น ได้เสนอให้ไปดำเนินการต่อที่ห้วยยอด ทางพระแห่งจ้วยจ้อซู้ที่ผ่านการประทับทรงจึงได้ตกลงยินยอมตามนั้น

นับตั้งแต่เมื่อครั้งจัดงานอยู่ในอาคารศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยหลังเก่าเป็นต้นมา ในงานประเพณีถือศีลกินผักยังไม่มีสัญลักษณ์แห่งพระกิวอ่องไต่เต่ที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด ก่อนหน้าเริ่มงานพิธีเพียงหนึ่งวัน มีพิธีอัญเชิญยอดลำไม้ไผ่ที่คหบดีผู้หนึ่งนำมาจากเมืองจีน เพื่ออัญเชิญเป็นยอดเสาตั้งโก แต่กระทำอย่างเรียบง่าย เมื่อเสร็จสิ้นงานพิธีทั้ง 9 วัน

จะอัญเชิญกลับคืนให้เจ้าของดูแลต่อไป และทำเป็นประจำเช่นนี้ทุกปี จนกระทั่งศาลเจ้าหลังใหม่เกิดขึ้น ท่านชินแสต้องเอ็กได้แกะสลักกิมขึ้นพระเต้าไต้เพียงจุงและพระกิวอ่องไต่เต่ด้วยตนเอง นับเป็นสัญลักษณ์แห่งองค์กิวอ่องที่บังเกิดขึ้นอย่างถาวร นับแต่นั้นมา จึงไม่ต้องอัญเชิญยอดไม้ไผ่จากบ้านคหบดีผู้หนึ่งอีก

นอกจากนี้ชินแสต้องเอ็ก มีชื่อว่า นายอ่องต้องเอ็ก (汪通益) เป็นฮวดชื่อ⁷ ประจำศาลเจ้า สามารถอัญเชิญวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ได้ เมื่อท่านรำยมนตร์คาถาประกอบพิธีกรรม บรรดาช่างทรงก็จะสะดุ้งลุกขึ้นประทับทรง ท่านไม่เพียงแต่มีความรู้ด้านภาษาจีนซึ่งท่านได้เขียนคำกลอนคู่ภายในอาคารศาลเจ้าอีกด้วย ท่านยังมีฝีมือในการแกะสลักเทวรูปเทพเจ้าจีนและท่านได้ลงมือแกะสลักเทวรูปพระเต้าไต้เพียงจุงและพระกิวอ่องไต่เต่ที่ดูแล้วมีมนต์ขลังเสมือนมีชีวิตจริง อีกทั้งท่านยังเป็นผู้แกะแผ่นไม้พิมพ์ผู้พระกิวอ่องไต่เต่ ซึ่งสลักขึ้นเมื่อวันมงคล เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติจีน ปีกู่เบ้า (癸卯年九月吉日) โดยตรงกับปี พ.ศ. 2506 และแกะอักษรจีนลงนามชินแสอ่องต้องเอ็ก (汪通益) ฮวดชื่อประจำศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยเป็นผู้แกะสลัก (契子汪法師叩)

ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ภายใต้การดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2463 ทางรัฐบาลได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า ว่าด้วยการใช้กฎและอธิบายคำ โดยให้นิยามว่า คำว่าศาลเจ้า นั้น หมายความว่า สถานที่ก่อสร้างขึ้นเป็นทรวดทรงสำหรับประดิษฐานรูปเคารพ และกระทำพิธีกรรมตามลัทธิของคนบางจำพวก เช่น ชนจีน เป็นต้น และให้หมายความรวมถึงสถานที่ถาวรซึ่งสร้างขึ้นประกอบกับศาลเจ้า เช่น โรงสำหรับกินเจ

เป็นต้น (ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2546) ทางราชการจึงได้แจ้งให้ทางศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยยื่นคำร้องขอใบอนุญาตและขอให้ทางผู้ถือศัลกีนฝักจัดให้มีคณะกรรมการที่เข้าดำเนินงานของศาลเจ้าจดทะเบียนเป็นผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องกิจการในศาลเจ้าเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีขุนนิเทศมหิงสคาม (ด้วน คีร์รัตน์) (蔡基泉) เป็นผู้ดำเนินการขึ้นทะเบียนศาลเจ้า ฉะนั้น ทางศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จึงมีทะเบียนประวัติของผู้ตรวจตราสอดส่อง ซึ่งปรากฏตามทะเบียนของแผนกปกครองของที่ว่าการอำเภอเมืองตรัง ตามลำดับดังนี้

ผู้ตรวจตราสอดส่องคนที่ 1 คือ นายอิ้วลาย ช่ายมาน (王遊來) บรรพบุรุษตระกูลช่ายมาน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2465 ถึงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2476

ผู้ตรวจตราสอดส่องคนที่ 2 คือ นายนิยม ช่ายมาน (王須來) ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2476 ถึงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2514

ผู้ตรวจตราสอดส่องคนที่ 3 คือ นายชำ ช่ายมาน (王濟坎) วิชาการตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2514 จนถึงวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2528 แล้วได้รับแต่งตั้งในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2528 จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553

ผู้ตรวจตราสอดส่องคนที่ 4 คือ นายยงยุทธ ช่ายมาน (王寶才) ได้รับแต่งตั้งในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2553 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563

ผู้ตรวจตราสอดส่องคนที่ 5 คือ นายพิชฎะศิริคุณนท์ (蔡譚龍) ได้รับแต่งตั้งในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบันและยังมีรายชื่อผู้จัดการปกครองศาลเจ้า เช่น นายเอก วงศ์ตระกูล (汪通益) นายเยื้อง สิ้นไชย (胡譚揚) นายถัก กาทยี่ (駱譚德) นายจุ้น สิ้นไชย (胡成春) ได้รับแต่งตั้งในวันที่ 24

สิงหาคม พ.ศ. 2548 นายสุวิทย์ สี่ห์สูงรงค์ (許譚財) ได้รับแต่งตั้งในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2563 และผู้จัดการปกครองศาลเจ้าคนปัจจุบันคือ นายอรรถพงษ์ วงศ์วิวัฒน์ (沈健筭) ได้รับแต่งตั้งในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษา พบว่า ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง ชาวตรังในอดีตมักจะเรียกว่า “โรงพระกีนฝัก” คนในพื้นที่มักจะเรียกกันว่า “โรงพระกิวอ่อง” ตั้งอยู่เลขที่ 169 ถนนท่ากลาง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองจังหวัดตรัง ปัจจุบันนับเป็นศาลเจ้าหลังที่ 3 ซึ่งสร้างอยู่บนเนินอย่างสวยงามถูกต้องตามหลักฮวงจุ้ยเมื่อคณะกรรมการศาลเจ้าแสดงความประสงค์จะยกศาลเจ้าพร้อมที่ดินและทรัพย์สินให้เป็นศาลเจ้าที่อยู่ในความดูแลของทางราชการ จึงได้จดทะเบียนศาลเจ้าตามกฎหมายสืบต่อดำเนินการที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. 2463 ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย” ปัจจุบันที่ดินแปลงนี้ได้ทำเป็นโฉนดตราจอง ตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2478 ในนามของกระทรวงมหาดไทย ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดังปรากฏตามตราจองเลขที่ 20 เล่ม 1 หน้า 20

ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยกับการสร้างและบูรณะถาวรวัตถุ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้บูรณะและเปลี่ยนแปลงหลายประการ มีการสร้างรั้วรอบพร้อมซุ้มประตูเข้าออก 2 ซ้าง หรือโรงครัวเก่า สร้างใหม่ 2 ชั้น ศาลาอำนวยการ เมื่อก่อนเป็นศาลาประกอบพิธีงเด็ก สร้างห้องน้ำ เรือนนอนชายหญิงใหม่แทนที่เดิม แต่ซุ้มประตูก่อนถึงเรือนนอน 2 ซ้างยังคงเดิมจัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมด้านหลังจนถึงหลุมเขตหลักที่ดินติดสามร้อยห้อง สร้างศาลาเก็งเงิน ลาดพื้นซีเมนต์พื้นที่ด้านล่างหลังโรงลิเกนั้น เมื่อก่อนลาดพื้นซีเมนต์

และเคยเป็นพื้นที่ประกอบพิธีลุยไฟ สระบัวและศาลา
ใช้ในพิธีข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์ รื้อโรงลิเกเก่า
เพื่อให้ได้พื้นที่ประกอบพิธีกรรมมากขึ้น ปัจจุบันได้
เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาใหม่ และจัดซื้อชุดโต๊ะเก้าอี้
หินอ่อนจำนวนมาก เพื่อไว้รองรับสาธุชนที่จะเข้ามา
รับประทานอาหารเช้า ซึ่งพื้นที่โรงครัวได้ปรับเป็นสถานที่
แจกจ่ายปันโตสำหรับสาธุชนที่ลงทะเบียนถือศีล
กินผักแทน และในปี พ.ศ. 2565 มีการซ่อมแซมด้วย
การทาสีอาคารศาลเจ้าและอาคารโรงครัว รวมทั้งยัง
มีการปรับปรุงลานพิธีกรรมหน้าศาลเจ้าด้วยการเท
ลานพื้นคอนกรีตใหม่ทั้งหมดจำนวน 998 ตารางเมตร
การขัดพื้นผิวด้วยคอปเปอร์ซีตูปูนและสร้างทางลาด
สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการอีกด้วย

ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยในปัจจุบัน มีอาคารอำนวยการ
ซึ่งมีจุดประชาสัมพันธ์ จุดจำหน่ายรูปเทียน จุด
บริจาคเงินทำบุญ และจุดลงชื่อผูกปิ่นโตรับอาหารเจ
บริเวณด้านหน้าศาลเจ้า มีศาลเจ้าแม่กวนอิม “เทียน
ฮกเก็ง” (天福宮) สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2501 มีโต๊ะ
บูชาพระโพธิสัตว์กวนอิม โต๊ะบูชาพระศรีศากยมุนี
พุทธเจ้า และโต๊ะบูชาเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ภายใน
ศาลเจ้า ด้านซ้ายมีผนังมังกร เรียกว่า “หลงเจียง”
(龍牆) และด้านขวามีกำแพงพยัคฆ์ (虎壁) เรียกว่า
“หูปี้” เป็นสัญลักษณ์รูปมังกรและเสือที่ปรากฏอยู่
บริเวณภายในศาลเจ้า ผนังกำแพงทั้งสองด้านจึง
เป็นสัญลักษณ์ ที่หมายถึง “มังกรนำพาเมฆ พยัคฆ์
นำพาลม” (雲從龍，風從虎) สื่อความหมายว่า ทุก
สรรพสิ่งล้วนต้องพึ่งพาอาศัยกัน

ด้านหน้าศาลเจ้ามีแท่นบูชาฟ้าดิน พื้นที่ด้านหน้า
เป็นลานดินไว้สำหรับลงเสาตั้งโก โดยประเพณีนิยม
ศาลเจ้าฮกเกี้ยนมักจะสร้างแท่นบูชาฟ้าดินไว้ด้าน
หน้าและไม่มีการสร้างเสามังกรที่กึ่ง พื้นที่ด้านขวา
ศาลเจ้า เป็นอาคารเหล่าซ้ายอิว (老菜友) สร้างเสร็จ
ในปี พ.ศ. 2518 มีป้ายดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ

ผู้ถือศีลกินผักในอดีตเป็นจำนวนมาก ลูกหลานต่างมี
ความเชื่อว่าหากบรรพบุรุษเสียชีวิตแล้วได้ฝากชื่อไว้
กับศาลเจ้า บรรพบุรุษจะได้บุญข้ามไปสู่ดินแดน
สุขาวิฑูริย์และได้ใกล้ชิดกับพระกิวอ่องโตเต้ ถัดไปเป็น
แท่นบูชาขงมบาลโตซือเอี้ย (大士爺) ซึ่งช่วงถึงงาน
ประเพณีจะประกอบพิธีรับในวันที่ 15 เดือน 8 ตาม
ปฏิทินจันทรคติจีน ยังมีพื้นที่ในการประกอบพิธี
กึ่งเด็ก พื้นที่ตั้งทรัพย์สินจำลอง ภูเขาเงินภูเขาทอง
พื้นที่ด้านหน้าเมื่อถึงวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 9 จะสร้างลาน
ยกระดับด้วยไม้แบบโบราณ เรียกว่า “ขอแป้” (孤棚)
ประดับด้วยธงพิธีประกาศส่วนบุญ พระสงฆ์จีน
มหายานสาธยายมนต์ประกอบพิธีทิ้งกระจาด ซึ่ง
หมายถึงทิ้งสิ่งของแจกทานลงในกระจาด อันหมายถึง
หมวกสานแบบจีนเรียกว่า “โก้ยไต้ยะ” (葵笠) หรือ
“เต้าไต้ยะ” (斗笠)

ตัวอาคารศาลเจ้า มีป้ายชื่อศาลเจ้า “เต้าโป้แก๊ง”
(斗母宮) ระบุปีสร้างซุ้มประตูป้าย คือ ปีที่ 42
สาธารณรัฐจีน (民國四十二年吉日生) ตรงกับ
ปี พ.ศ. 2496 เหนือประตูทางเข้าศาลเจ้าจารึกอักษร
จีนด้วยปูนซีเมนต์ติดผนัง คำว่า “ว่านกุ๋อิงหลิง” (萬
古英靈) ระบุปีที่จารึก คือ ปีเร็นเจิน สาธารณรัฐจีน
(中華民國壬辰年) ตรงกับปี พ.ศ. 2495 ส่วนด้าน
ซ้ายและขวาประตูทางเข้าศาลเจ้ามีภาพวาดเสือและ
มังกร วาดโดยอาจารย์วินิจ มัธยันต์ เมื่อเดือน
พฤษภาคม 2530 แต่ปัจจุบันช่างได้วาดภาพมังกร
และเสือใหม่คร่าวๆ บูรณะศาลเจ้า ส่วนด้านซ้ายและ
ขวาภายนอกศาลเจ้ามีโต๊ะบูชาพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์
(地藏菩薩) และโต๊ะบูชาเจ้าที่ตัวแปะกง (大伯公)

ภายในอาคารหันออกนอกศาลเป็นที่ว่างสำหรับ
กันห้องชั่วคราว ตั้งโต๊ะบูชาของค์เง็กเทียนฮ่องเต้ โดย
ธรรมเนียมของศาลเจ้าจะรื้อออกทันทีเมื่อส่งเสด็จ
กลับในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติจีน
หากหันหน้าเข้าศาลเจ้า เบื้องหน้าเป็นโต๊ะบูชา

เทพเจ้าไ้เขียน พื้นที่ตรงกลางศาลเจ้า สร้างตามแบบธรรมเนียมโบราณ โดยทั่วไปมักสร้างโดยมีพื้นที่ว่างเปิดโล่งตรงกลาง เรียกว่า เทียนจิ่ง (天井) หรือ บ่อฟ้า และสร้างให้มีพื้นที่ต่ำลงไปไว้สำหรับระบายน้ำ ด้านข้างทางเดินฝั่งซ้ายเป็นโต๊ะบูชารวมองค์ศักดิ์สิทธิ์ประจำศาลเจ้า ตั้งเรียงลำดับชั้นจากสูงสุดคือ ไต่เต่ (大帝) หวงโง่ (元帥) อ่องเอี้ย (王爺) และชั้นเขียน ซึ่งเทวรูปกิมซิ่นที่ตั้งบูชาอยู่นั้นจะอัญเชิญมาจากศาลเจ้าต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมพิธีกรรมกินผัก ทางศาลเจ้าก็จะนำมาจัดเรียงไว้ตรงส่วนนี้ ด้านล่างเป็นพระเสื่อ ด้านข้างทางเดินข้างขวาเป็นโต๊ะบูชาหลังกวนไต่เต่ (龍官大帝) โต๊ะบูชาส่วนกลางด้านซ้ายเป็นโต๊ะบูชาปักเต้าแซกุน (北斗星君) และโต๊ะบูชาส่วนกลางด้านขวาเป็นโต๊ะบูชาหน้าเต้าแซกุน (南斗星君) ซึ่งตามคติความเชื่อของศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ศาลเจ้าใดที่สามารถจัดให้มีโต๊ะบูชาพระหน้าเต้าและพระปักเต้าได้นั้น ต้องมีจำนวนรายชื่อผู้ถือศีลกินผักมากพอในระดับหนึ่ง โดยโต๊ะบูชาตรงกลางจะเป็นโต๊ะที่สำคัญที่สุด มีแท่นบูชาพระกิวอ่องไต่เต่ จัดเป็นแท่นบูชาส่วนหน้า ส่วนกลาง และส่วนในสุดซึ่งกันเป็นห้อง ถือเป็นเขตหวงห้าม เพราะเป็นที่ประทับของพระกิวอ่องไต่เต่ ประดิษฐานเทวรูปกิมซิ่นพระเต้าบ้อเที่ยงจุง พร้อมบริวารซ้ายขวาอยู่ด้านบนสุด ถัดลงมาเป็นเทวรูปกิมซิ่นพระกิวอ่องไต่เต่ซึ่งมีความเก่าแก่ดงาม แะสลักถูกต้องตามธรรมเนียมโบราณ ภายในศาลเจ้าจะไม่ใช้ไฟฟ้า จะใช้เฉพาะตะเกียงน้ำมันมะพร้าวและเทียนขาวใหญ่ให้แสงสว่างเท่านั้น ทำให้มองดูแล้วมีมนต์ขลัง ส่วนพื้นที่ด้านนอกศาลเจ้าสามารถใช้ไฟฟ้าได้ตามปกติ

นอกจากนี้ ภายในหลายตัวห้องที่ประทับพระกิวอ่องไต่เต่ จะมีอักษรจีนคำกลอนคู่จารึกอยู่ที่เสา คือ “日昃晶 龍黑樣，月明關 定乾坤” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์ เฉลิมรัฐราชสำนักราชวงศ์หมิงของ

ขบวนการที่ยึดแนวทางต่อต้านอำนาจการปกครองของชนต่างเผ่าที่ไม่ใช่ชาวจีนฮั่น โดยมีเป้าหมายในการกอบกู้แผ่นดินคืนแก่ชาวจีน การเคลื่อนไหวของขบวนการกลุ่มนี้คือ “ต่อต้านแมนจู พื้นฟูราชวงศ์หมิง” (反清复明) ซึ่งมีคำกลอนคู่ว่า “日旺晶光龍理珠，月明四海定乾坤” สามารถถอดเป็นบทกลอนได้ว่า “สุริยเรืองรุ่งล้ำ เลอนภา ลัดลุ่มังกรถลา ล่อแก้ว จันทรเพ็ญเด่นเวหา เห็นทั่ว ทิศเฮย กระจ่างพราวเพริศแพรว ผ่องพันจักรวาลฯ” กลอนคู่บทนี้ มีลักษณะบังคับเป็นบทคู่สัมผัสกัน สวรรค์โดยย่อ คือ อักษรกระทู้บทแรก คือ “รื่อ” หมายถึงพระอาทิตย์หรือวัน ส่วนอักษรกระทู้บทหลัง คือ “เยว่” หมายถึง พระจันทร์หรือเดือน เมื่อนำเอาอักษรทั้ง 2 ตัวมาสนธิกันเข้าเป็นตัวเดียวกัน กลายเป็นอักษร “หมิง” หมายถึง สะอาดใสสว่าง ซึ่งหมายถึงราชวงศ์หมิง หรือ “พลังรวมสุริยันจันทรธา” (สำนวนนิยายจีน) คือคติความเชื่อในความผสมกลมกลืนของพลวัต “ยินหยาง” (ยินยาง) ด้วย (ดิลก วุฒิพาณิชย์, 2544) นอกจากนี้ อักษร “จู” (珠) ยังพ้องเสียงกับสกุลแซ่ของจูหยวนจาง (朱元璋) ซึ่งเป็นพระนามเดิมของจักรพรรดิหงอู่ (洪武帝) ผู้สถาปนาราชวงศ์หมิง และยังมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของราชวงศ์หมิงก็คือ “จูหมิง” (朱明王朝) ทำให้เป็นเหตุผลที่สามารถสันนิษฐานได้ว่า คำกลอนคู่นี้เกี่ยวข้องกับการสถาปนาชื่อราชวงศ์หมิง

พื้นที่ด้านข้างศาลเจ้า มีอาคารเรือนนอนแยกระหว่างชายและหญิง เป็นห้องไว้รองรับสาธุชนจากสถานที่ต่าง ๆ ที่มาช่วยงานศาลเจ้า นอกจากนั้นพื้นที่ด้านล่างของศาลเจ้ายังมีอาคารโรงครัวขนาดใหญ่ 2 ชั้น ใช้สำหรับประกอบอาหารเจ มีเขตแบ่งเป็นพื้นที่รับประทานอาหารเจฟรีสำหรับคนทั่วไป และเป็นจุดรับปันโตของสาธุชนที่ได้ลงทะเบียนกินผักกับทางศาลเจ้า จุดเด่นของอาหารเจที่นี่ คือ มือเที่ยงจะเป็นข้าวต้มใส่มันเทศ ถั่วลิสง และเต้าหู้ยี้ อาหารค่อนข้างเรียบง่าย

เพราะมือเพียงเป็นมือที่ชาวจีนสมัยก่อนต้องรีบ
รับประทานเพื่อรีบกลับไปประกอบอาชีพค้าขายของตน
การรับประทานข้าวต้มจึงช่วยทำให้ประหยัดเวลาได้

จากแนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ศิลปกรรม อันเกิดจากการที่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศไทย
มีแหล่งศิลปกรรมอยู่มากมาย แต่ความสำคัญของ
แหล่งศิลปกรรมกำลังถูกมองข้ามเพราะประชาชนใน
ท้องถิ่นยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความสำคัญ
ประโยชน์ และคุณค่าของแหล่งศิลปกรรมนั้น ๆ จึง
เกิดการทำลาย โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้สำนักงาน
นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้
ลงทะเบียนศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรังอยู่ใน
ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมของ
จังหวัดตรัง ปี 2564 และในปี พ.ศ. 2565 กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศผลการ
ประเมิน “ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย อำเภอเมือง จังหวัดตรัง”
ผ่านเกณฑ์การประเมินศาลเจ้ามาตรฐาน ประจำปี
พ.ศ. 2565 ซึ่งการประเมินรางวัลนี้ ปรากฏผลการ
ประเมินศาลเจ้าทั่วประเทศ มีศาลเจ้าที่ผ่านเกณฑ์
การประเมินทั้งประเทศเพียง 73 ศาลเจ้า

บทสรุป

จากการศึกษาและเรียบเรียงเนื้อหาข้างต้น
สามารถสรุปได้ว่า ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง มี
ประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ได้สั่งสมคุณค่า
วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมไว้อย่างประเพณี
ถือศีลกินผัก ภายใต้การดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับ
ประเพณีจีนดั้งเดิมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้คน
ในพื้นที่ต่างเห็นพ้องว่าเป็นศาลเจ้าที่สืบทอดธรรมเนียม
จีนโบราณอย่างเคร่งครัด ถือเป็นศาสนสถานที่ยังคง
ใจแก่สาธุชนชาวตรังและผู้ศรัทธา จากคำบอกเล่า

และเรื่องราวเล่าขานของสาธุชนชาวตรัง ผู้คนมักไป
บนบานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย
โดยเฉพาะองค์พระกิวอ่องไต่เต้เพื่อให้ช่วยปกปักรักษา
คุ้มครอง ให้ชีวิตความเป็นอยู่เจริญรุ่งเรือง
ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ บางคนอธิษฐานไว้ว่า หาก
ประสบผลสำเร็จตามที่อธิษฐานไว้ ก็จะแก้บนด้วย
การถือศีลกินผักตามวันและเวลาที่ตั้งใจไว้ หรือบาง
คนอาจถวายเครื่องบูชาอย่างประณีตใหญ่ เพื่อทำ
การแก้บน ทั้งหมดแล้วแต่จะอธิษฐานขอพรกันตาม
ความศรัทธา นอกจากนี้ทางศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ยยังมีย
การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อพื้นบ้านและ
คติเต๋า เมื่อถึงงานประเพณีถือศีลกินผักประจำปี
สาธุชนต่างพากันเข้ามากราบไหว้บูชาขอพรพร้อมใจ
กันใส่ชุดขาวเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธี
อัญเชิญพระกิวอ่องไต่เต้และองค์ศักดิ์สิทธิ์ออกโปรด
สาธุชนรอบเมือง ผู้ที่มีจิตศรัทธาก็จะตั้งโต๊ะบูชาไว้
ต้อนรับ พร้อมกับจุดประทัดเสียงสนั่นดังก้องอย่างไม่
ขาดสาย มีการแสดงอภินิหารของบรรดาร่างทรง มี
การทรมานร่างกาย เพื่อเป็นการรับเคราะห์ร้ายต่าง ๆ
แทนมนุษย์ แต่นั่นก็เป็นเพียงพิธีกรรมที่แต่งแต้มสีสัน
ให้กับประเพณีแห่งศรัทธาตัวเอง อย่างไรก็ตาม ศาลเจ้า
กิวอ่องเอี้ยแห่งนี้ยังคงส่องประกายโดดเด่นในด้าน
พิธีกรรมอันเต็มไปด้วยเสน่ห์ทางวัฒนธรรมจีนโบราณ
จนเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมาจนถึงทุกวันนี้ ●

เชิงอรรถ

- ¹ เนื้อหานี้ผู้เขียนได้ปรับปรุงเนื้อหาจาก “ประวัติศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย” ในหนังสือเรื่อง “ประเพณีถือศีลกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง” ที่ได้จัดพิมพ์เพื่อแจกจ่ายสาธุชนในงานประเพณีถือศีลกินผักประจำปี 2563
- ² อาจารย์ประจำ สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- ³ โรงเรียนจีนที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ก็คือ โรงเรียนหนันฮั่ว ก่อตั้งเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2472 ผู้จัดการ นายเชี่ยมล่าย ช่ายม่าน สัญชาติไทยบังคับสยาม นายบุญพ้อ ช่ายม่าน สัญชาติจีนฮกเกี้ยนบังคับสยาม นายเทียนโซ่ ลุ่นเซี่ย สัญชาติไทยบังคับสยาม ครูใหญ่ นายจัต บุญธรรม สัญชาติไทยบังคับสยาม (ลลิตา เกิดเรือง. บทบาทของชาวจีนต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองตรัง พ.ศ. 2458 - ทศวรรษที่ 2520. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2549, หน้า 132.)
- ⁴ สำนักเต้าแห่งภูเขาฝูวั้นซาน (浮雲山) แปลว่า ภูเขาเมฆลอย มีชื่อเรียกอีกว่า ภูเขาฮว่าหลินซาน (華林山) อยู่ในมณฑลเจียงซี ข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงที่มาของบรรพบุรุษต้นตระกูลหู (華林胡氏族譜) ทุกครั้งที่แหงนหน้ามองภูเขาฝูวั้นแห่งนี้ จะมีเมฆสีขาวนวลลอยล้อมรอบอยู่เหนือภูเขา (仰望浮雲山, 山腰繞白雲) เป็นสาเหตุที่ทำให้เรียกชื่อภูเขาแห่งนี้ว่า “ภูเขาเมฆลอย” ในตำรายังกล่าวอีกว่าภูเขาฝูวั้นซาน ในสมัยราชวงศ์ถัง (唐) มีอารามสำนักเต้าชื่อว่า “ฝูวั้นกั๋ว” (浮雲觀)
- ⁵ ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดท่าจีน” ชื่อทางการว่า “วัดประสิทธิชัย” ประวัติความเป็นมาเท่าที่สืบทราบจากหลักฐานบางอย่างยืนยันว่า เดิมชื่อ “วัดปอน” สังกัดมหานิกาย (วัดประสิทธิชัย, ประวัติวัดประสิทธิชัย, ตรัง: โรงพิมพ์กั๋วอ่าว, (ที่ระลึกในงานสมโภชอุโบสถวัดประสิทธิชัย (ท่าจีน) วันพุธที่ 31 มกราคม 2550). 2550, หน้า 5.) มีลายแทงให้มีการขบคิดกันมาแต่โบราณ ความว่า “วัดปอรัน มีความปลาคัดค้าน เชือกสั้นไม่ให้สาว เชือกยาวไม่ให้ชั๊ก มีก่าจับหลัก มีจักรทั้งคู่ ผู้หญิงนอนหงาย ผู้ชายนอนคู้ ผู้ใดคิดรู้กินไม่รู้สิ้นเออย” สาเหตุที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ท่าจีน” เพราะเป็นที่อยู่ของชาวจีนจำนวนมาก สมัยก่อนนั้นการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีทางรถไฟ รถยนต์ไปมาไม่สะดวก การสัญจรต้องอาศัยแม่น้ำตรังเป็นหลัก มีการทำเป็นท่าเรือใช้ชื่อว่า “ท่าจีน” เพราะเป็นที่อยู่ของชาวจีน ต่อมามีการสร้างวัดขึ้นมาบริเวณนั้น จึงเรียกว่า “วัดท่าจีน” ไปด้วย
- ⁶ เป็นคำเรียกที่ผู้คนในพื้นที่ใช้เรียกกันโดยทั่วไป เสียงอาจจะแตกต่างกันไปตามสำเนียงจีนกลุ่มภาษาถิ่นต่าง ๆ เช่น ภาษาฮกเกี้ยนเรียกว่า กิวหงอไตเต่ กิวหงอไตเต่ ภาษาแต้จิ๋วเรียกว่า กิวอ้วงไตเต่ ตัวอักษรจีนคือคำว่า 九皇大帝
- ⁷ ฮวดซือ หรือ ฮวดชู (法師) คือ ตำแหน่งที่ใช้เรียกผู้ที่ทำหน้าที่อัญเชิญเทพเจ้าจีนด้วยการรำยมนตร์ท่องคาถา เป็นการเชิญองค์ศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่บนสวรรค์และโลกมนุษย์ให้มาประทับร่างทรง เพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ คอยทำหน้าที่สื่อสารด้วยภาษาจีนสำเนียงฮกเกี้ยนหรือสำเนียงแต้จิ๋วระหว่างองค์ศักดิ์สิทธิ์และมนุษย์ที่ประกอบพิธีกรรม ยังมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับร่างทรง เช่น ทำตามที่ต้องการขององค์ศักดิ์สิทธิ์บอกกล่าวสื่อความหมายต่าง ๆ ให้กับมนุษย์เพื่อให้พิธีกรรมนั้น ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2539). *ทำเนียบทะเบียนศาลเจ้าทั่วราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการปกครอง. (2565, 19 เมษายน). ประกาศผลศาลเจ้ามาตรฐาน ประจำปี พ.ศ. 2565.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). *ปกิณกัวัฒนธรรม จังหวัดตรัง*. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- กองทุนสวัสดิการเด็กนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครตรัง. (2558). *100 ปี เมืองทับเที่ยง ย้อนอดีต มองปัจจุบัน ผันถึงอนาคต*. กรุงเทพฯ : บริษัท ไอดี ออล ดิจิตอล พรินท์ จำกัด.
- กองชกเกียน. (2553). “กำเนิดประเพณีถือศีลกินผักเมืองตรัง” ใน *เดี่ยวแห่นฐู* (4 พ.ย. 2408 - 28 พ.ย. 2507). ตรัง : บริษัท วชิรการพิมพ์ จำกัด.
- เขียนอิน ผันเขียน. (2554). รวบรวมจากวารสารสมาคมชกเกียน ปี 2545 - 2552. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดตรัง*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- เจมส์ โลว์. (2542). *จดหมายเหตุร้อยโทเจมส์โลว์ “Journal of Public Mission to Raja of Ligor” แปลและเรียบเรียงโดย นันทา วรเนติวงศ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2562). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาประเพณีถือศีลกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 15(1), 47-66.
- _____. (2563). *ประเพณีถือศีลกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิลก วุฒิปาณิชย์. (2544). “กวีนิพนธ์-กลอนคู่ เฉลิมรัฐราชวงศ์หมิง” ใน *จีนทักษิณ: วิถีและพลัง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- เทศบาลนครตรัง. (2549). *แลหลัง...เมืองตรัง ไตรัมพระบารมี*. กรุงเทพฯ : บริษัท เวิร์คพอยท์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2509). *จดหมายเหตุ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ. ๑๒๘ พ.ศ. ๒๔๕๒*. พระนคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2546). *คู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนศาลเจ้า*. กรุงเทพฯ: บริษัท เดอะ สยาม เฮอริเทจ จำกัด.
- สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2550). *ปียมหาราชานุสรณ์ พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็อนตุลา.
- สุนทรี่ สังข์อยู่ท. (2559). *ตรัง เมืองท่าอันดามัน*. นครราชสีมา: ยืนหยัดชัดเจน.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง. (10) มท 5.1/56 เอกสารศาลากลางจังหวัดตรัง แผนกพลำภัง ที่ 16/1251 เรื่องรายงานทะเบียนศาลเจ้าตามกฎเสนาบดีว่าด้วยกุศลสถานชะนิตศาลเจ้า พ.ศ. 2464.
- 鄒文清 《“天運”是何意？》, 載《閩西日報》2014年6月30日。สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2557 สืบค้นจาก <http://fj.people.com.cn/n/2014/0630/c355599-21542455.html>